

Alguns geomètrids del Pallars (Lepidoptera: Geometridae)

Francesc Vallhonrat

Museu de Ciències Naturals de la Ciutadella (Zoologia). Passeig Picasso, s/n; E-08003 Barcelona

Abstract. Some Geometridae of the Pallars. 76 species of Geometridae of the Pallars pre-pyrenean and pyrenean mountains are presented. The second locality in Catalonia of *Tephronia espaniola* Schaw. and 18 new first records of this area are reported.

Resum. Es relacionen 76 espècies de geomètrids del Pallars, amb 18 noves citacions d'aquestes comarques pirinenques i prepirinenques. *Tephronia espaniola* Schaw. presenta la segona localitat coneguda a Catalunya.

Key words: Geometridae, Lepidoptera, faunistics, Pallars, Catalonia, Iberian Peninsula.

Introducció

L'estudi dels lepidòpters, i més encara dels geomètrids, de les comarques de la zona nord-occidental de Catalunya ha estat poc intens, si exceptuem el cas de la Vall d'Aran, d'on tenim força informació des de fa temps. Només disposàvem de citacions poc nombroses i disperses, algunes de les quals es poden trobar a Vallhonrat (1980), SCL (1984), Domínguez (1989) i Dantart (1991). Últimament s'han fet aportacions importants al coneixement d'aquesta part de Catalunya, com són les recerques que es van fer a la vall d'Alinyà (Alt Urgell), situada a la conca del Segre (Vallhonrat *et al.* 2004), i, després, les fetes a les Planes de Son (Pallars Sobirà), a la part més septentrional del Pallars, i les de l'obaga del Montsec (Pallars Jussà), a la part més meridional, per la Societat Catalana de Lepidopterologia (SCL 2005). Amb els dos últims treballs esmentats es comença a conèixer més la fauna de geomètrids dels extrems nord i sud del Pallars. El present recull és una altra aportació a la fauna d'aquest territori, en especial amb les citacions inèdites d'una localitat situada a la part central del Pallars, Erdo, a la Vall Fosca, a la conca mitjana del Flamicell.

El Pallars, dividit en les comarques del Pallars Sobirà, al nord, i el Pallars Jussà, al sud, comprèn la conca de la Noguera Pallaresa, entre la del Segre i la de la Noguera Ribagorçana, des de l'obaga del Montsec, com a límit meridional, fins al Pirineu axial, al nord. Té importància per al coneixement de la fauna pirinenca i prepirinenca. Amb parts del territori relativament seques respecte al que hauria de ser per la seva situació i altitud, el Pallars també és interessant per comprovar la penetració de la fauna de tipus mediterrani cap a zones septentrionals.

Material i mètodes

Les captures s'han fet a la llum actínica, amb trapes de tipus Heath. Les referències geogràfiques de les localitats prospectades s'indiquen a la taula 1.

Taula 1 Localitats del Pallars esmentades en el text, amb indicació de les característiques geogràfiques corresponents.

Localitat	Municipi	UTM (10 × 10 km)	Altitud (m)	Comarca
Caregue	Rialp	31TCH40	1.020-1.160	P. Sobirà
Erdo	Sarroca de Bellera	31TCG29	1.220	P. Jussà
Estais	Espot	31TCH41	1.400	P. Sobirà
Esterrí d'Àneu	Alt Àneu	31TCH42	950	P. Sobirà
Gerdera de Sorpe	Alt Àneu	31TCH32	1.700	P. Sobirà

Resultats

S'ha recopilat un total de 76 espècies de geomètrids, de les quals n'hi ha 18 que no havien estat citades del Pallars. S'aporten 35 citacions de la localitat d'Erdo (Vall Fosca), a la part central del Pallars. Dintre del conjunt podem destacar algunes espècies interessants, de les quals fem un comentari a continuació.

L'endemisme ibèric *Tephronia espaniola* era conegut fins fa poc només del centre i nord de la península Ibèrica. Últimament s'ha trobat a Alinyà (Alt Urgell) (Vallhonrat *et al.* 2004). La localitat d'Erdo seria la segona localitat catalana i la més septentrional.

Algunes espècies de les citades només es coneixien de localitats del centre de Catalunya o dels Pirineus Orientals, com *Scopula nigropunctata* i *Thalera fimbrialis*, que no s'havien registrat de la zona nord-occidental del país. D'altres només es coneixen de la Vall d'Aran en aquesta zona, com *Scopula ornata*, *Idaea subsaturata* i *Thera cognata*, que només s'havia citat de la Vall d'Aran, la Cerdanya, el Ripollès i Andorra. Finalment, podem assenyalar altres espècies que tenen la seva citació més septentrional de Catalunya en aquestes localitats del Pallars, com *Odontognophos perspersata* i *Tephronia codetaria*.

Relació d'espècies

Ennominae

Opisthograptis luteolata (Linnaeus, 1758). Esterrí d'Àneu, 9.VIII.1984; Erdo, 1.VIII.2004.

Pseudopanthera macularia (Linnaeus, 1758). Caregue, 8.VI.1981.

Ennomos fuscantaria (Haworth, 1809). Caregue, 1.VIII.1981.

Selenia dentaria (Fabricius, 1775). Erdo, 1.VIII.2004.

Ourapteryx sambucaria (Linnaeus, 1758). Estais, 26.VII.1997; Erdo, 1.VIII.2004.

Aleucis distinctata (Herrich-Schäffer, 1839). Caregue, 6.VI.1981.

Cabera pusaria (Linnaeus, 1758). Sorpe, 7.VII.2001; Caregue, 4.VIII.1988.

Chiasmia clathrata (Linnaeus, 1758). Erdo, 1.VIII.2004.

Isturgia famula (Esper, 1787). Caregue, 6.VI.1981.
Biston strataria (Hufnagel, 1767). Caregue, 30.III.1980.
Nychiodes andalusaria Staudinger, 1892. Caregue, 1.VIII.1981; Erdo, 1.VIII.2004; Estais, 26.VII.1997.
Menophra abruptaria (Thunberg, 1792). Erdo, 1.VIII.2004.
Synopsia sociaria (Hübner, 1799). Caregue, 6.VI.1981.
Peribatodes rhomboidaria ([Denis & Schiffermüller], 1775). Erdo, 1.VIII.2004.
Peribatodes secundaria ([Denis & Schiffermüller], 1775). Esterri d'Àneu, 9.VIII.1984; Caregue, 3.VIII.1988.
Ematurga atomaria (Linnaeus, 1758). Caregue, 7.VI.1981.
Tephronia espaniola Schawerda, 1931 Erdo, 1.VIII.2004.
Tephronia sepiaria (Hufnagel, 1767). Erdo, 1.VIII.2004.
Tephronia codetaria (Oberthür, 1881). Erdo, 1.VIII.2004.
Bupalus piniaria (Linnaeus, 1758). Caregue, 6.VI.1981.
Gnophos furvata ([Denis & Schiffermüller], 1775). Caregue, 4.VIII.1988.
Odontognophos perspersata (Treitschke, 1827). Erdo, 1.VIII.2004.
Charissa mucidaria (Hübner, 1799). Caregue, 30.III.1980; Erdo, 1.VIII.2004.

Geometrinae

Pseudoterpna coronillaria (Hübner, 1817). Caregue, 6.VI.1981; Esterri d'Àneu 9.VIII.1984; Erdo, 1.VIII.2004.
Thetidia smaragdaria (Fabricius, 1787). Caregue, 7.VI.1981, 1.VIII.1981; Estais, 26.VII.1997; Erdo, 1.VIII.2004.
Thalera fimbrialis (Scopoli, 1763). Caregue, 1.VIII.1981.

Sterrhinae

Rhodostrophia calabra (Petagna, 1786). Caregue, 6.VI.1981, 1.VIII.1981, 26.VI.1999.
Scopula nigropunctata (Hufnagel, 1767). Erdo, 1.VIII.2004.
Scopula ornata (Scopoli, 1763). Caregue, 6.VI.1981; Esterri d'Àneu, 9.VIII.1984.
Scopula submutata nivellearia Oberthür, 1922. Caregue, 6.VI.1981.
Scopula rubiginata (Hufnagel, 1767). Caregue, 6.VI.1981; Erdo, 1.VIII.2004.
Scopula marginepunctata (Goeze, 1781). Erdo, 1.VIII.2004.
Scopula imitaria (Hübner, 1799). Caregue, 7.VI.1981.
Idaea mediaria (Hübner, 1819). Erdo, 1.VIII.2004.
Idaea rufaria (Hübner, 1799). Erdo, 1.VIII.2004.
Idaea ochrata (Scopoli, 1763). Erdo, 1.VIII.2004.
Idaea mustelata (Gumpfenberg, 1892) (= *filicata* Hübner, 1799). Erdo, 1.VIII.2004.
Idaea incalcarata (Chrétien, 1919). Erdo, 1.VIII.2004.
Idaea alyssumata (Himmlinghoffen & Millière, 1871). Erdo, 1.VIII.2004.
Idaea moniliata ([Denis & Schiffermüller], 1775). Erdo, 1.VIII.2004.
Idaea humiliata (Hufnagel, 1767). Estais, 26.VII.1997; Erdo, 1.VIII.2004.
Idaea subsaturata (Guenée, 1858). Caregue, 4.VIII.1988; Erdo, 1.VIII.2004.
Idaea eugeniata (Millière, 1870). Erdo, 1.VIII.2004.
Idaea ostrinaria (Hübner, 1813). Caregue, 26.VI.1999.
Idaea aversata (Linnaeus, 1758). Caregue, 26.VI.1999; Sorpe, 7.VII.2001; Erdo, 1.VIII.2004.
Idaea rubraria (Staudinger, 1901). Caregue, 4.VIII.1988; Erdo, 1.VIII.2004.
Idaea degeneraria (Hübner, 1799). Caregue, 7.VI.1981.
Idaea straminata (Borkhausen, 1794). Caregue, 1.VIII.1981.

Larentiinae

Scotopteryx bipunctaria ([Denis & Schiffermüller], 1775). Estais, 26.VII.1997.
Scotopteryx chenopodiata (Linnaeus, 1758). Esterri d'Àneu, 9.VIII.1994.
Xanthorhoe montanata ([Denis & Schiffermüller], 1775). Sorpe, 7.VII.2001.
Xanthorhoe fluctuata (Linnaeus, 1758). Caregue, 6.VI.1981.

Epirrhoe alternata (Müller, 1764). Caregue, 6.VI.1981, 6.VIII.1981, 4.VIII.1988; Estais, 20.VII.1997; Erdo, 1.VIII.2004.

Epirrhoe galiata ([Denis & Schiffermüller], 1775). Caregue, 7.VI.1981, 4.VIII.1988, 26.VI.1999, Esterrí d'Àneu, 9.VIII.1984; Erdo, 1.VIII.2004.

Cosmorhoe ocellata (Linnaeus, 1758). Caregue, 9.VIII.1984.

Chloroclysta siterata (Hufnagel, 1767). Caregue, 6.VI.1981.

Chloroclysta truncata (Hufnagel, 1767). Sorpe, 7.VII.2001.

Cidaria fulvata (Forster, 1771). Caregue, 26.VI.1999.

Thera obeliscata (Hübner, 1787). Caregue, 26.VI.1999.

Thera cognata (Thunberg, 1792). Esterrí d'Àneu, 9.VIII.1984.

Horisme vitalbata ([Denis & Schiffermüller], 1775). Caregue, 1.VIII.1981; Erdo, 1.VIII.2004.

Horisme radicularia (La Harpe, 1855). Caregue, 1.VIII.1981; Erdo, 1.VIII.2004.

Euphyia frustata (Treitschke, 1828). Caregue, 1.VIII.1981.

Perizoma alchemillata (Linnaeus, 1758). Sorpe, 7.VII.2001.

Perizoma albulata ([Denis & Schiffermüller], 1775). Caregue, 7.VI.1981; Sorpe, 7.VII.2001.

Eupithecia haworthiata Doubleday, 1856 Caregue, 26.VI.1999.

Eupithecia breviculata (Donzel, 1837). Erdo, 1.VIII.2004.

Eupithecia subfuscata (Haworth, 1809). Caregue, 26.VI.1999.

Eupithecia icterata (Villers, 1789). Esterrí d'Àneu, 9.VIII.1984.

Eupithecia orphnata W. Petersen, 1909. Erdo, 1.VIII.2004.

Eupithecia abbreviata Stephens, 1831. Caregue, 30.III.1980.

Chesias rufata (Fabricius, 1775). Caregue, 6.VI.1981.

Aplocera plagiata (Linnaeus, 1758). Caregue, 26.VI.1999.

Aplocera praeformata (Hübner, 1826). Caregue, 6.VI.1981; Sorpe, 7.VII.2001.

Agraïments

Agraïm les facilitats i l'ajuda rebudes per fer les recerques per a aquest treball a Andreu Baldi, Montserrat Coll, Julià Cots i Enric Gelpí, i agraïm a Carme Coll la col·laboració de sempre.

Bibliografia

- Dantart, J. 1991. Datos para el conocimiento de los geometridos ibéricos (III): sobre la distribución de algunas especies en el NE ibérico (Lepidoptera: Geometridae). *Treb. Soc. Cat. Lep.*, 11(1990-1991): 57-82.
- Dominguez Romero, M. 1989. Algunes captures realitzades al Pallars Sobirà el mes de juliol de 1984 (Lep.: Noctuidae, Drepanidae et Geometridae). *Bull. Soc. Cat. Lep.*, 61: 41-50.
- SCL (Editorial) 1984. Geometrids: Citacions noves o interessants de Catalunya. *Bull. Soc. Cat. Lep.*, 46: 10-11.
- SCL 2005. Contribució al coneixement de la fauna de lepidòpters del Montsec d'Ares (Pallars Jussà, Noguera) (Lepidoptera). *Bull. Soc. Cat. Lep.*, 94: 5-16.
- Vallhonrat, F., Cervelló, A., Xaus, A., Pérez De-Gregorio, J.J., Parés, J.M., Requena, E., Dantart, J., Martí, J., Orozco, A., & Palou, F. 2004. Introducció a la fauna de lepidòpters de la Vall d'Alinyà. *In: Els sistemes naturals de la Vall d'Alinyà* (Germain, J. ed.). *Treb. Inst. catal. Hist. nat.*, 14: 376-415. Barcelona.
- Vallhonrat, F. 1980. Geometridae nous o interessants per a la fauna catalana. *Treb. Soc. Cat. Lep.*, 3: 41-50.

Data de recepció: 11 d'agost de 2005

Data d'acceptació: 17 d'octubre de 2005